

travelbook

Ziemia Kłodzka

mistrzowska **ERGO**
#ochrona **HESTIA**

Autorzy przewodnika: Natalia Figiel, Paweł Klimek, Krzysztof Rostek (Informacje praktyczne, Informacje krajoznawcze, Propozycje wycieczek), Krzysztof Mazurski (opisy krajoznawcze miast), Katarzyna Wojsław (Adrŕpach, Złoty Stok), Adam Warszawski (rozszerzenie opisów, Propozycje wycieczek)

Aktualizacja: Adam Warszawski

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Redakcja: Łukasz Karolewski

Korekta: Urszula Czerwińska, Mariusz Miodek

Opracowanie kartograficzne: Magdalena Krocak, Grzegorz Marchut, Szymon Markowicz, Szymon Pernal

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

OSM (www.openstreetmap.org)

Redakcja techniczna i skład: Sabina Binek

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bekt2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II

ISBN: 978-83-283-4519-5

Copyright © Helion, 2018

• Kup książkę	• Księgarnia internetowa
• Poleć książkę	• Lubię to!
• Oceń książkę	Nasza społeczność

Spis treści

ATRAKCJE ZIEMI KŁODZKIEJ	8
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
PRZED WYJAZDEM	14
Wybór czasu podróży	14
DOJAZD	16
Samochodem	16
Autobusem	16
Pociągiem	16
NA MIEJSCU	17
Baza noclegowa	17
Oferta turystyczna	18
Bezpieczeństwo	21
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	23
TOPOGRAFIA	24
Góry Bardzkie	24
Góry Sowie	24
Góry Stołowe	25
Góry Bystrzyckie i Orlickie	26
Masyw Śnieżnika	26
Góry Złote i Bialskie	27
PRZYRODA	28
Geologia i geomorfologia	28
Klimat	29
Flora i fauna	30
HISTORIA REGIONU	32

ZWIEDZANIE ZIEMI KŁODZKIEJ	33
KŁODZKO	34
▶ Twierdza Kłodzko	40
GÓRY BARDZKIE	43
BARDO	46
PROPOZYCJA WYCIECZKI	49
Trasa 1. Spacer ku stolicy regionu	49
GÓRY SOWIE	51
SREBRNA GÓRA	54
▶ Twierdza Srebrna Góra	56
NOWA RUDA	59
WALIM	61
GŁUSZYCA	63
▶ Kryptonim „Riese”	64
ZAGÓRZE ŚLĄSKIE	67
PROPOZYCJE WYCIECZEK	69
Trasa 1. Tajemnicze podziemia „Olbrzyma”	69
Trasa 2. Z wizytą u Wielkiej Sowy	71
GÓRY STOŁOWE	75
RADKÓW	79
WAMBIERZYCE	81
KARŁÓW	84
▶ Błędne Skały	86
KUDOWA-ZDRÓJ	88
▶ Skalne miasto Adršpach	94
LEWIN KŁODZKI	96
DUSZNIKI-ZDRÓJ	98
SZCZYTNA	104
POLANICA-ZDRÓJ	106

PROPOZYCJE WYCIECZEK	110
Trasa 1. Błędny labirynt	110
Trasa 2. W królestwie Franciszka Pabla	113
Trasa 3. Do Wambierzyc przez skały, lasy i torfowiska	118
Trasa 4. Spacer do Muflona	120
GÓRY BYSTRZYCKIE I ORLICKIE	123
BYSTRZYCA KŁODZKA	129
DŁUGOPOLE-ZDRÓJ	134
ZIELENIEC	135
PROPOZYCJE WYCIECZEK	137
Trasa 1. Wycieczka na torfowisko	137
Trasa 2. Na najwyższy szczyt Gór Bystrzyckich	140
MASYW ŚNIEŻNIKA	142
MIĘDZYGÓRZE	147
MIĘDZYLESIE	152
PROPOZYCJE WYCIECZEK	154
Trasa 1. Na ziemi księżnej Marianny	154
Trasa 2. U źródeł Nysy Kłodzkiej	158
Trasa 3. Na Czarną Górę	160
GÓRY ŻŁOTE I BIALSKIE	162
ŁĄDEK-ZDRÓJ	167
ŻŁOTY STOK	172
BIELICE	174
PROPOZYCJE WYCIECZEK	176
Trasa 1. Różnorodność Gór Żłotych	176
Trasa 2. Spokój Gór Bialskich	178
INDEKS	180

Atrakcje Ziemi Kłodzkiej

CUDA NATURY

Szczeliniec Wielki (919 m n.p.m.)

Najwyższy szczyt Gór Stołowych, gdzie w wyniku erozji zewnętrzne warstwy piaskowca przeobraziły się z biegiem lat w różne kształty: ludzi, zwierząt i przedmiotów. Polecany cel wycieczek w pogodne dni – z tarasów widokowych na szczycie rozciąga się naprawdę wspaniała panorama!

Torfowisko pod Zieleńcem

Rezerwat florystyczny w Górach Bystrzyckich, którego krajobraz porównuje się do syberyjskiej tundry.

Wodospad Wilczki w Masywie Śnieżnika

22-metrowy wodospad w okolicach Międzygórza. Platformy widokowe, schodki i zawieszony nad wodospadem mostek umożliwiają niemal bezpośrednie obcowanie z żywiołem. Gwarancja efektownych zdjęć!

Skalne grzyby

Fantazyjne formacje skalne w Górach Stołowych nie bez powodu nazywane są grzybami – ich kształty przywodzą na myśl jednoznaczne skojarzenia. Niektóre z nich przypominają także maczugi, baszty i bramy.

Jaskinia Niedźwiedzia

Słusznie uchodząca za najpiękniejszą w Polsce, najdłuższa (2,5 km) jaskinia Sudetów, odkryta w 1966 r. w pobliżu Kletna. Swoją niepowtarzalny wygląd zawdzięcza przede wszystkim ogromnemu bogactwu rozmaitych form naciekowych.

Kup książkę

Poleć książkę

PODZIEMNY ŚWIAT

Muzeum Górnictwa w Nowej Rudzie

W dawnej kopalni węgla kamiennego turyści ujrzą maszyny i narzędzia wykorzystywane do pracy oraz zobaczą skamieliny i minerały znajdujące pod ziemią. Część trasy przejadą wagonikiem wykorzystywanym dawniej do transportu węgla.

Kopalnia złota w Złotym Stoku

Wizyta w najstarszej polskiej kopalni złota to prawdziwa frajda! Dowiemy się, jak przebiegała się złotonośny piasek, wytapia drogocenne sztabki i otrzymuje ze złota... arszenik.

Podziemna Trasa Turystyczna w Kłodzku

Podziemna Trasa Turystyczna ciągnie się przez ponad pół kilometra pod powierzchnią kłodzkiego bruku; zwiedzanie ubarwiają ekspozycje związane z historią miasta.

Kopalnia uranu w Kletnie

W udostępnionej do zwiedzania sztolni fluorytowej dawnej kopalni można podziwiać występujące tam różne rodzaje minerałów oraz zapoznać się ze specyfiką pracy pod powierzchnią ziemi.

Sztolnie kompleksu „Riese”

Pozostałości tajemniczych zespołów niemieckich bunkrów, korytarzy i podziemnych fabryk. Turyści mogą zwiedzać kompleks Osówka oraz Sztolnie Walimskie. Nie lada gratka dla miłośników historii!

Kup książkę

Poleć książkę

KAŻDY POWINIEN TO PRZEŻYĆ

Wejście na Śnieżnik (1425 m n.p.m.)

Na najwyższy szczyt Ziemi Kłodzkiej można wejść różnymi trasami – każdy może wybrać odpowiednią dla siebie. Po drodze, na hali pod szczytem, znajduje się popularne i nastrojowe schronisko PTTK Na Śnieżniku im. Zbigniewa Fastnachta.

Zwiedzanie twierdzy w Srebrnej Górze

To jedyna w Polsce górska twierdza obronna, unikatowa również na skalę europejską!

Krótki wypad do Adršpachu

Jedno z najpiękniejszych skalnych miast Europy, tuż przy polskiej granicy – trzeba to zobaczyć!

Błądzenie wśród Błędnych Skał

Malownicze skalne miasto w Górach Stołowych, w całości objęte ścisłą ochroną parku narodowego. Gwarancja niezapomnianych wrażeń!

Narciarstwo na Czarnej Górze

Ośrodek narciarski Czarna Góra w Siennej oferuje miłośnikom białego szaleństwa kilka kilometrów tras zjazdowych o różnym stopniu trudności obsługiwanych przez nowoczesne wyciągi i kolejki linowe.

Kup książkę

Poleć książkę

MIEJSCA PRZYJAZNE DZIECIOM

Ogród Bajek w Międzygórze

Założony po I wojnie światowej przez miejscowego pracownika leśnego, Izzydora Kriestena i rozwijany do dziś. Polecany wszystkim, dużym i małym dzieciom!

Centrum Turystyki Niekonwencjonalnej Srebrna Góra

Ośrodek wyspecjalizowany w organizowaniu turystyki aktywnej, głównie dla dzieci i młodzieży. Wspinaczka, jazda konna, narciarstwo, off-road i inne atrakcje.

Muzeum Zabawek „Bajka” w Kudowie-Zdroju

Ciekawy zbiór lalek, misiów, kolejek i innych zabawek, także zabytkowych.

Leśny Park Przygody „Skalisko”

Pierwszy w Polsce leśny park przygody z najdłuższym zjazdem tyrolskim (570 m) nad starym kamieniołomem.

Kopalnia złota w Złotym Stoku

Spotkanie z alchemikiem, płukanie złota, przejażdżka kolejką, spływ łodzią po zalanych sztolniach – a wszystko to w jednym miejscu!

ZABYTKI ARCHITEKTURY

Zamek Leśna w Szczycnej

Malowniczo wkomponowany w skały na krańcu Gór Stołowych, choć powstał dopiero w latach 30. XIX w., wyglądem przypomina średniowieczny zamek obronny. Stanowi punkt widokowy, z którego roztacza się wspaniała panorama okolicznych terenów.

Młyn Papierniczy w Dusznikach-Zdroju

Muzeum Papiernictwa mieści się w XIX-wiecznym budynku, który stanowi nie tylko unikatowy zabytek techniki, lecz także znakomity przykład architektury przemysłowej. Murowany parter i pierwszą kondygnację, w których zachowały się malowidła ścienna, przykrywa dwuspadowy dach gontowy, ograniczony od zachodu drewnianym, barokowym szczytem wolutowym.

Bazylika w Wambierzcach

XIII-wieczne sanktuarium maryjne, zaprojektowane na wzór jerozolimskiej świątyni Salomona. Bazylika, słynąca z cudów figura Wambierzyckiej Królowej Rodzin, kalwaria z 74 kaplicami oraz ruchoma szopka przyciągają tu rokrocznie wielu pielgrzymów.

Starówka w Bystrzycy Kłodzkiej

Panorama miasteczka od południa przypomina miejscowości Apeninów. Miejska zabudowa pochodzi z różnych okresów, począwszy od średniowiecznej Bramy Wodnej, poprzez renesansową wieżę ratusza, po okazałe niekiedy kamienice z XVII, XVIII i początku XIX w. otaczające rynek oraz kościół św. Michała Archaniola stojący przy placu Kościelnym.

Kup książkę

Poleć książkę

Informacje praktyczne

Kup książkę

Poleć książkę

Przed wyjazdem

WYBÓR CZASU PODRÓŻY

Górski charakter obszaru Ziemi Kłodzkiej sprawia, że wybór odpowiedniego czasu podróży w te tereny jest szczególnie ważny. W niektórych zakątkach regionu, takich jak Masyw Śnieżnika czy Góry Bialskie, zimy bywają surowe, a spore ilości śniegu zalegają nieraz przez długie miesiące. Dzięki temu można liczyć na dobre warunki w ośrodkach narciarskich, wśród których dominują Czarna Góra oraz Zieleńiec. Osoby ukierunkowane na turystykę pieszą muszą jednak mieć na uwadze, że niektóre szlaki mogą być nieprzetarte. Bardzo pomocne, nawet wiosną, mogą

okazać się rakiety śnieżne. Z kolei latem, w szczycie sezonu turystycznego, miejsca takie jak szczyt Śnieżnika, Szczeliniec Wielki czy Błędne Skały przeżywają prawdziwe obłożenie. Na pieszą turystykę górską najlepszymi porami roku wydają się więc późna wiosna oraz wczesna jesień. Poza sezonem można też czasem liczyć na nieco niższe ceny w niektórych obiektach noclegowych czy atrakcjach turystycznych.

Innym czynnikiem, który warto wziąć pod uwagę, wybierając czas podróży, są wydarzenia odbywające się na terenie Ziemi Kłodzkiej. Informacje o cyklicznych

Kup książkę

Poleć książkę

impresach znajdują się przy opisach poszczególnych miejscowości. Do najciekawszych z nich należy majowy **Jarmark średniowieczny** na Zamku Grodno. Obejmuje on pokazy walk, tańców i dawnych rzemiosł, a także gry i zabawy dla publiczności. Wydarzeniem o podobnym charakterze jest odbywające się co roku w czerwcu **Święto Twierdzy** w Srebrnej Górze. Głównym punktem obchodów jest duża inscenizacja bitwy. Natomiast w stolicy regionu – Kłodzku – w sierpniu przyciągają turystów **Dni Twierdzy Kłodzkiej**. Atrakcjami są różne występy, pokazy musztry oraz inscenizowane walki w historycznych strojach.

W tym samym wakacyjnym miesiącu wydarzeń nie brakuje także w innych miejscowościach regionu. W Dusznikach-Zdroju

ma wtedy miejsce słynny **Międzynarodowy Festiwal Chopinowski**, podczas którego możemy podziwiać umiejętności wybitnych pianistów z całego świata. Dużą imprezą jest także organizowany w Kudowie-Zdroju **Festiwal Moniuszkowski**.

Pasjonaci gór i filmów górskich z pewnością słyszeli o **Festiwalu Górskim im. Andrzeja Zawady**. Ta bardzo ciekawa impreza ma miejsce co roku we wrześniu w Łądku-Zdroju. Oprócz pokazów filmowych w programie są również prelekcje najwybitniejszych alpinistów z całego świata. Ciekawe są także zmagania ratowników GOPR podczas **Ogólnopolskich Zawodów w Ratownictwie Górskim** odbywających się w pierwszej połowie września w okolicach Karłowa.

▼ Masyw Szczęliców

Kup książkę

Poleć książkę

Kłodzko

Stolica Ziemi Kłodzkiej jest warta odwiedzenia choćby ze względu na same jej zabytki, ze słynną Twierdzą Kłodzko na czele. Miasto stanowi również idealną bazę wypadową dla turystów, którzy pragną przemierzać okoliczne szlaki górskie. Najbliżej stąd w Góry Bardzkie, Stołowe i Złote, lecz również pozostałe pasma Sudetów, okalające Kotlinę Kłodzką, nie są bardzo oddalone od stolicy regionu.

HISTORIA

Powszechnie przyjmuje się, że najstarsza wzmianka o tym nadnyskim mieście – wówczas grodzie – pochodzi z 981 r.,

z kroniki czeskiego dziejopisa Kosmasa. Nazwa grodu może pochodzić od kłód, z których miał być zbudowany, a z formy zapisu: *Kladsko*, *Cladzco* wnioskuje się, że jego wczesnośredniowieczni mieszkańcy należeli do czeskiego odłamu grupy zachodniosłowiańskiej.

Pod koniec X w. Kłodzko wraz z regionem było własnością Sławnikowiców (rodu św. Wojciecha, jednego z najważniejszych misjonarzy tamtych czasów). Strategiczne położenie przyczyniło się do wielokrotnych dewastacji grodu w czasie walk między kształtującymi się państwami Piastów i Przemyślidów.

▼ Kłodzko widziane z twierdzy

Kup książkę

Poleć książkę

Twierdza Kłodzko

Przeszła ewolucję od drewnianego grodu przez gotycki zamek i renesansową rezydencję do rozłożonej po obu stronach rzeki dwuczłonowej warowni, jednej z większych tego typu w Europie. Pierwszej, znaczącej nowoczesnej przebudowy twierdzy dokonali w latach 1680–1702 bracia Carove – dzięki nim pojawiły się bastiony, raweliny i kurtyny. Po przejęciu Kłodzka przez Prusy Fryderyk II nakazał Gerhardowi Corneliusowi Walrave'owi dodatkowo umocnić założenie, m.in. przez wystawienie donżonu i Bastionu Wysokiego (dziś Widokowego). Po 1877 r. w twierdzy mieściło się główne więzienie polityczne Niemiec, trzymano tu m.in. polskich oficerów III powstania śląskiego. W czasie II wojny światowej znajdowała się tu filia Oflagu VIII i zakłady zbrojeniowe (od 1944 r.).

Twierdza po 1945 r. długo pozostawała niedostępna, uruchomiono w niej zakłady przemysłowe, przez co do dziś nie można jej zwiedzać w całości. W 1969 r. powstało

lapidarium, potem duża ekspozycja szkieł z hut Ziemi Kłodzkiej. Wyznaczono też trasy podziemne. W Bastionie Widokowym znajduje się mauzoleum ofiar zmarłych w latach 1940–45. Z platformy widokowej można podziwiać panoramę miasta i Kotliny Kłodzkiej otoczonej pasmami górskimi. Działa tu stowarzyszenie „47. Pułk Pruskiej Piechoty” zarządzające pokazy musztry i walk.

Obecnie Twierdza Kłodzko jest częściowo udostępniona do zwiedzania. Choć trasa turystyczna obejmuje jedynie ok. 10% całości fortyfikacji, to zwiedzanie i tak trwa ok. 2,5 godziny. W tym czasie ubrany w historyczny mundur przewodnik oprowadza po górnych bastionach twierdzy oraz podziemnych chodnikach kontrminerskich rozciągających się pod stokiem bojowym. Latem możliwe jest również zwiedzanie nocne, będące swoistym spektaklem z wykorzystaniem gry światła, ognia, muzyki i przewodnikami w historycznych strojach.

Kup książkę

Poleć książkę

Góry Sowie

Wieża widokowa na Wielkiej Sowie, zamek Grodno, srebrnogórska twierdza, a przede wszystkim słynne walimskie i głuszyckie podziemia z czasów II wojny światowej to miejsca, które powinien zobaczyć każdy turysta. Osobom preferującym aktywny wypoczynek urokliwe Góry Sowie oferują gęstą sieć szlaków pieszych, rowerowych i narciarskich.

Góry Sowie to najstarsze pasmo w Sudetach. Rozciągają się między Górami Bardzkimi na wschodzie, Górami Wałbrzyskimi na zachodzie, Obniżeniem Noworudzkim na południu i Kotliną Dzierżoniowską na północy, od strony której góry urywają się gwałtownie, niemal w linii prostej. Najwyższym szczytem jest położona niedaleko Walimia Wielka Sowa (1015 m n.p.m.).

Srebrna Góra

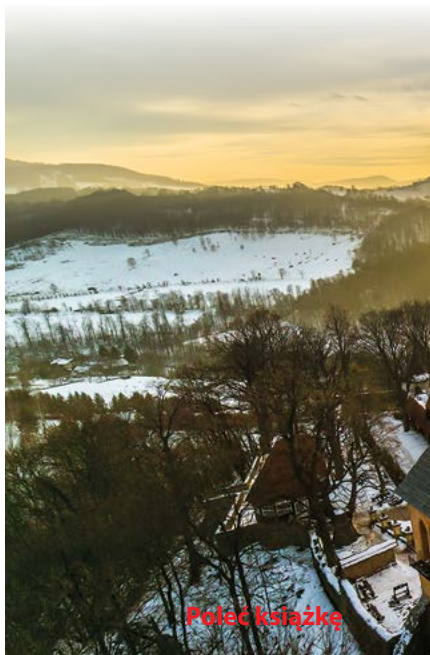
Nazwa Srebrna Góra odnosi się wprawdzie do miejscowości wciskającej się w wąską dolinę między Górami Bardzkimi (od wschodu) a Sowimi (od zachodu), stykającymi się przy Przełęczy Srebrnej (586 m n.p.m.), ale w istocie niemal każdemu kojarzy się ona z potężną twierdzą powstałą powyżej wsi.

HISTORIA

Nie licząc informacji o Celtach, którzy tę część Przedgórze Sudeckiego zamieszkiwali od III w. p.n.e. do IV w. n.e., pierwsze wiadomości o tym miejscu pochodzą z dokumentu Bolka II Ziębickiego, który w 1331 r. sprzedał Srebrną Górę do celów poszukiwania i eksploatacji rud. W 2. poł. XIV w. funkcjonowała tu już na pewno kopalnia, a z przykopalnianych domostw gwarków zaczęła rozwijać się osada. Bardziej dynamiczny rozwój górnictwa rozpoczął się za czasów księcia

ziębickiego Karola I Podiebradowicza w 1. poł. XVI w., gdy wydobywano tu nawet pewne ilości złota. Na fali tego

▼ Góry Sowie

Kup książkę

Poleć książkę

ożywienia w 1536 r. osada otrzymała prawa wolnego miasta górniczego. W 1569 r. miejscowość została przejęta przez Koronę Czeską i sprzedana prywatnemu właścicielowi. Spadek wydobycia i zniszczenie miasta przez oddziały Albrechta von Wallensteina dopełniły upadku, z którego miejscowość już się nie podniosła.

Ostateczny kres górnictwa położyły wojny śląskie oraz budowa potężnej twierdzy w 1765 r. W końcu XIX w. powstały tu niewielkie zakłady przemysłowe, nieco poprawiając – wraz z rozwijającą się turystyką – sytuację mieszkańców. Istotnym wydarzeniem stało się doprowadzenie w latach 1902–07 kolei z Dzierżoniowa i Ząbkowic Śląskich, a w 1906 r. Kolejki Srebrnogórskiej (zwanej też Sowiogórską). Niestety, po 1945 r. Srebrna Góra zaczęła podupadać (zlikwidowano m.in. kolejkę wąskotorową i normalnotorową).

Sytuacja miejscowości zaczęła się poprawiać, gdy w 1966 r. rozpoczęto prace renowacyjne i podjęto starania, by utworzyć ośrodek letni ZHP w jednym z fortów. Powstały także zalew, baseny kąpielowe, zakładowe ośrodki wypoczynkowe i obiekty turystyczne. Lata 70. okazały się jednak bardzo trudne dla Srebrnej Góry. Dziś znów można zauważyć pewne próby podźwignięcia jej z upadku.

WARTO ZOBACZYĆ

W dolnej części niedużego, spadzistego rynku wznosi się nieużytkowany **dawny kościół ewangelicki św. Michała** z lat 1578–92, odbudowany po pożarze z 1639 r. Świątynia została zniszczona w 1807 r., podczas francuskiego oblężenia twierdzy i ponownie odbudowana w formie klasycyzującej. Adaptacja na cele hotelowe zupełnie zmieniła wnętrze kościoła.

Kup książkę

Poleć książkę

Twierdza Srebrna Góra

Gdy pruski król Fryderyk II ostatecznie ugruntował swoje panowanie na zdobytym austriackim Śląsku (pokój w Hubertusburgu, 1763 r.), dla zabezpieczenia nowych granic swojego państwa rozpoczął na linii zewnętrznej Sudetów budowę fortecy. Intensywne prace z udziałem strategów królewskich trwały do 1777 r. i kosztowały ok. 1,7 mln talarów. W ten sposób powstała największa twierdza górská w Europie, robiąca wrażenie do dziś. Szczególnie majestatycznie wygląda z lotu ptaka.

W 1807 r. twierdzę oblegały wojska napoleońskie, w tym Legiony Polskie, ale zawieszenie broni w Tylży uchroniło Prusaków przed dalszymi walkami. W 1867 r. obiekt rozbrojono jako przestarzały i przekształcono w ciężkie więzienie. W latach 1939–41 znajdował się tu Oflag VIII, w którym więziono polskich oficerów.

Po 1945 r. twierdza niszczała, dopiero harcerze podjęli prace zabezpieczające i adaptacyjne. Początkowo udostępniono do zwiedzania potężny fort główny – **Donżon** z izdebką więzienną, miniwystawą i punktami widokowymi na jego koronie – przy dobrej pogodzie można stąd podziwiać Przedgórze Sudeckie, a nawet zobaczyć część Niziny Śląskiej, przylegającą do Masywu Ślęży. Ten fragment założenia

Kup książkę

Poleć książkę

można obejść dookoła (45 min), choć miejscami jest dość wąsko i niewygodnie, zwłaszcza po deszczu.

Po drugiej stronie przełęczy (na przełęczy znajdują się przystanek PKS i punkty gastronomiczne) położony jest pomocniczy **fort Ostróg** z lat 1769–71, mniejszy niż Donżon i niedostępny, o narysie rawelinowym. W 1913 r. został przekazany organizacji młodzieżowej, która urządziła w nim jedno z pierwszych w Niemczech schronisk młodzieżowych (istniało do 1939 r.). Po wybuchu II wojny światowej osadzano tu polskich i radzieckich jeńców – w Stalagu 367. Po tej stronie przełęczy zachowały się także dwa wiadukty blisko 30-metrowej wysokości – pozostałość po poprowadzonej tędy na przełomie XIX i XX w. Kolei Sowiogórskiej.

Twierdza Srebrna Góra to wysokiej klasy przykład architektury militarnej. Jest to największa nowożytna forteca górska w Europie. Zabezpieczenie jej przed dalszym niszczeniem wymaga ogromnych nakładów finansowych. Istotną rolę w tym przedsięwzięciu odgrywa utworzony w 2002 r. Forteczny Park Kulturowy Twierdza Srebrnogórska.

Obecnie zwiedzanie twierdzy jest możliwe przez cały rok. Trasa turystyczna prowadzi zarówno po bastionach, jak i po części podziemnej. Zwiedzających oprowadza przewodnik ubrany w mundur żołnierza z historycznego regimentu z epoki napoleońskiej. Twierdzę warto odwiedzić szczególnie latem, kiedy odbywa się na jej terenie festyn historyczny, a wokół niej jest dostępnych wiele dodatkowych atrakcji, m.in. strzelnica historyczna, tyrolka, kolejka turystyczna. Szczegółowe informacje są dostępne na stronie internetowej: www.forty.pl.

Kup książkę

Poleć książkę

Zagórze Śląskie

HISTORIA

Mała wieś (ok. 400 mieszkańców), związana z wznoszącym się nad nią zamkiem Grodno, powstała w przełomowej dolinie Bystrzycy, w zachodniej części Gór Sowich, najprawdopodobniej w XIII w. Często zmieniała właścicieli i dopiero uwolnienie od majątku zamkowego w 1819 r. dało jej szansę na rozwój związany z tkactwem i rzemiosłem. Od połowy XIX w. zaczęli tu przyjeżdżać turyści, a potem letnicy, zwłaszcza po przeprowadzeniu linii kolejowej Świdnica–Jedlina-Zdrój w 1904 r. (obecnie nieczynna). Do popularności wśród turystów przyczyniło się także utworzenie w latach 1911–14 od strony Lubachowa zbiornika zaporowego o powierzchni 50 ha. Powstały nad nim nieduże, ale popularne ośrodki wypoczynkowe. W latach 60. wskutek zanieczyszczenia

rzeki oraz znacznego zamulenia Jeziora Bystrzyckiego utraciły one znaczenie. Od 1995 r. znów przybywa wypoczywających, wielu dawnym pensjonatom przywrócono ich funkcję, powstają też nowe obiekty. Przez miejscowość, leżącą na terenie Parku Krajobrazowego Gór Sowich, przebiega kilka atrakcyjnych szlaków pieszych.

WARTO ZOBACZYĆ

Na dwuwieżchołkowej **Choinie** (451 i 450 m n.p.m.), z ciekawą buczyną, chronioną od 1957 r. jako rezerwat „Góra Choina” o powierzchni 19,13 ha, wznosi się ★ **Zamek Grodno**. Wprawdzie wspomniano go dopiero w 1315 r., ale zapewne powstał kilkadziesiąt lat wcześniej, może z fundacji Bolka I Świdnickiego na miejscu starszej strażnicy. W połowie XIV w.

▼ Zamek Grodno

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Ziemia Kłodzka

to region, w którym bujna przyroda łączy się z ciekawą historią. Pasma górskie zapraszają do wędrówek przez świetliste lasy i wśród skalnych labiryntów, wzdłuż krętych dolin i tajemniczo zamglonych torfowisk. Malowniczo położone miasteczka szczycą się zabytkową zabudową, stylowymi uzdrowiskami i wytwornymi pensjonatami. Ponad nimi górują majestatyczne warownie i romantyczne ruiny zamków. Podziemne trasy turystyczne pozwalają natomiast eksplorować sztolnie dawnych kopalń, tajemnicze poniemieckie bunkry i średniowieczne piwnice.

Kłodzko – historyczna stolica

i prawdziwa perła regionu

Pamiętki **zamierzczej przeszłości**

Jedynie w Polsce **góry płytowe**

Setki kilometrów **szlaków**

Propozycje **dla turystów** na cały rok

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-4519-5

9

788328 345195

Cena 26,90 zł